

मिति २०७७ साल साउन ५ गते बरिष्ठतम् नायब महान्यायाधिवक्ता श्री पदम प्रसाद पाण्डेयले अनलाइन मार्फत
सरकारी वकील तथा कर्मचारीहरूलाई गर्नु भएको सम्बोधन

माननीय महान्यायाधिवक्ताज्यू,
नायब महान्यायाधिवक्ताज्यूहरु,
सरकारी वकील तथा कर्मचारी मित्रहरु ।

१. कोरोना भाइरसको संकटको अवस्थामा नयाँ आर्थिक वर्ष प्रारम्भ भएको छ । यो महामारीको समयमा यहाँहरूले स्वास्थ्य सुरक्षालाई जोखिमा राखेर पनि आफूलाई प्राप्त जिम्मेवारी सम्पादन गर्दै आउनु भएको छ । आगामी दिनमा पनि अझ बढी सचेत र संवेदनशील भई कार्य क्षेत्रमा क्रियाशील हुनु हुने विश्वास छ । लकडाउनको यस्तो विषम परिस्थितिमा समेत यहाँहरूले गर्नु भएको मेहनत र संस्थालाई पुर्याउनु भएको अतुलनीय सहयोग प्रशंसनीय रहेको छ । गत आर्थिक वर्षको कार्य सम्पादनमा यहाँहरूले पुर्याउनु भएको योगदानका लागि म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । आगामी दिनमा अझ बढी सचेत र संवेदनशील भई आफ्नो कार्य क्षेत्रमा क्रियाशील हुनु हुनेछ भन्ने आशा एवं विश्वास छ ।
२. हामी आर्थिक वर्षको प्रारम्भमा छौं । अधिल्लो वर्षको कार्य सम्पादनको समीक्षा गर्दै आगामी समयका लागि सुधारका उपायहरु अपनाउने रणनीति सहित काम गर्नु पर्ने अवस्था छ । गत आर्थिक वर्षको पछिल्लो चौमासिक अवधि लकडाउनका कारण सहज नभएको व्यहोरा यहाँहरूलाई जानकारी भएकै विषय हो । यद्यपि समग्र कार्य सम्पादनको अवस्था भने निराशाजनक छैन । सम्पूर्ण रुपमा अपेक्षा गरिएका कार्यक्रमहरु सम्पादन गर्न सहज नभए पनि नतिजा सन्तोषप्रद नै रहेको प्रारम्भिक आँकलन गरिएको छ । वार्षिक प्रतिवेदनबाट नै यसको निक्कौल हुनेछ ।
३. सरकारी वकील कार्यालयको कार्य सम्पादन र प्रशासनिक व्यवस्थापनका बारेमा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा सबै खालका सूचना र जानकारीहरु निरन्तर आइरहेका छन् । यहाँहरूले गर्नु भएका कार्यहरुको जानकारी जसरी आइ पुगेको छ, यदि खराब काम भएकाछन् भने त्यसको जानकारी पनि त्यसरी नै आइपुग्ने नै भयो । त्यसरी प्राप्त भएका जानकारीहरुलाई हामिले निरन्तर जाँचबुझ अर्थात भेरिफिकेशन गरिरहेका छौं । यहाँहरु आफैले पनि आफ्नो कर्मको मूल्यांकन गरिरहनु भएकै हुनुपर्छ । सुपरिवेक्षण तहबाट पनि त्यसको सुपरिवेक्षण गरिरहनु भएको छ भन्ने विश्वास छ । आफू सही ठाउँमा नबसी अरुलाई सही ठाउँमा राख्न सकिदैन भन्ने मान्यतालाई व्यवहारिक जीवनमा आत्मसात गर्नु पर्दछ मेरो विश्वास छ र यहाँहरुबाट पनि यहि अपेक्षा गरिएको छ ।
४. माननीय महान्यायाधिवक्ताज्यूको विशेष अग्रसरतामा सरोकारवाला निकायका पदाधिकारीहरुको उपस्थितिमा २०७६ चैत्र ६ र २०७७ वैशाख ४ गते भएका निर्णयहरु मध्ये सरकारी वकीलको जिम्मेवारीमा परेका विषयलाई कार्यान्वयन गर्ने र अरु सान्दर्भिक विषयमा सहजीकरण गर्ने कार्यमा यहाँहरु क्रियाशील हुनु भएकै छ र अझ बढी सक्रिय हुनु हुनेछ भन्ने विश्वास प्रकट गर्दछु । वर्तमान कानूनले फौजदारी न्यायको क्षेत्रमा गरेका सुधारात्मक व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गरी न्याय सम्पादनलाई आधुनिक बनाउने दिशामा स्वास्थ्य क्षेत्रमा देखिएको संक्रमणले अवसर पनि सिर्जना गरेको छ । यस प्रक्रियामा यहाँहरुको विशेष अग्रसरता र ध्यान पुग्ने छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
५. मुलुकी अपराध संहिता समेतका संहिताबद्ध कानूनहरुको कार्यान्वयनका लागि माननीय महान्यायाधिवक्ताज्यू, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय एवं सम्पूर्ण सरकारी वकीलहरुले देखाउनु भएको अग्रसरता र उत्साहबाटै हामी यो स्थानमा आइपुगेका छौं । कानून कार्यान्वयनको अभ्यासको क्रममा देखिएका समस्या समाधान गर्न एकपासमा

सूचनाको आदानप्रदान गर्न र आपसी अन्तक्रियाका लागि तत्काल भौतिक उपस्थितिमा कार्यक्रम गर्न सम्भव देखिएको छैन । त्यसैले विद्युतीय सञ्जाल मार्फत यस्ता क्रियाकलापलाई अगाडि बढाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । अब प्रत्येक महिनाको पहिलो साता उच्च तथा विशेष सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखहरूसँग महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट समीक्षा गर्ने कार्य थालनी गरिने छ । उच्च सरकारी वकील कार्यालयहरूले पनि मासिक रूपमा मातहतका सरकारी वकील कार्यालयहरूको कार्य सम्पादनको अवस्थाको समीक्षा गर्ने परिपाटी विकास गर्नु हुनेछ ।

६. अपराध अनुसन्धानको प्रभावकारिता बेगर अभियोजन बलियो हुँदैन भन्ने कुरा हामी सबैले बुझ्नेकै विषय हो । त्यसैले प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्राप्तिको प्रक्रियामा सुधार ल्याउन सम्बन्धित निकाय र पदाधिकारीसँगको समन्वयलाई अझ सुदृढ पार्ने दिशामा यहाँहरूका पाईलाहरू अगाडि बढ्ने छन् भन्ने विश्वास गरिएको छ । अनुसन्धानकर्ताको स्वायत्ततालाई सम्मान गर्दै प्रमाण संकलन, परीक्षण एवम् पीडित तथा साक्षीको सहायतामा उचित मार्गदर्शन गर्ने; प्रमाणको उचित विवेचना गरी अभियोजनको निर्णय गर्ने; बहस पैरवीलाई प्रभावकारी बनाउने कार्यका लागि यहाँहरूले थप पयत्न गर्नु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ । साक्षी वकपत्रलाई सरकारी वकीलको मूल जिम्मेवारीको रूपमा अंगिकार गर्नु हुनेछ । माननीय महान्यायाधिवक्ताज्यूको नेतृत्वमा यस वर्ष सरकारी वकील कार्यालयहरूले अभियोजन सुधार वर्षको रूपमा कार्य सम्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको हुँदा यहाँहरू पनि सोही अनुसार अभियोजनमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न क्रियाशील हुनु हुनेछ ।
७. कसूरको अनुसन्धान र अभियोजनमा समन्वयका लागि सबै तहमा रहेका समन्वय संयन्त्रलाई क्रियाशील बनाउनु पर्ने आवश्यकता छ । यसबाट कार्य सम्पादनको गुणस्तरमा अभिवृद्धि हुने र उत्तरदायित्व प्रबर्द्धन गर्न समेत सघाउ पुग्ने हुन्छ । त्यसैले ती संयन्त्रको बैठकलाई औपचारिकताको रूपमा नलिई कार्य सम्पादनको समीक्षा गर्ने र सुधारका उपायहरू खोजी गर्ने थलोको रूपमा लिनु पर्दछ । खास गरी जिल्ला तथा उच्च सरकारी वकील कार्यालयहरूले आफ्नो स्तरको समन्वय समितिलाई आवधिक रूपमा समीक्षा गर्ने थलोको रूपमा विकास गर्ने र यसका लागि उच्च सरकारी वकील कार्यालयले आवश्यक समन्वय गर्नु हुनेछ ।
८. पुनरावेदन तथा दोहोर्‍याइ पाउन निवेदन दिने व्यवस्थाको अभ्यासमा अझै पनि समस्या देखिएको छ । यो विषयमा सघनरूपमा प्रशिक्षण सञ्चालन गरिए पनि कमजोरीहरू बारम्बार दोहोरिइरहेका छन् । आधार र कारण सहित टिकाउ हुने खालको अवस्थामा मात्र दो.पा. निवेदन तथा पुनरावेदन गर्नु पर्दछ । प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम सम्बन्धित सरकारी वकीलले आधार र औचित्य खुलाई निर्णय गर्न सक्ने भएपनि दो. पा. र पुनरावेदन गर्ने नपर्ने अवस्थाका मुद्दामा समेत मस्यौदा तयार गरी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा पठाउने गरेको पाइएको छ । यसरी आफूलाई प्राप्त अख्तियारीको इमान्दारितापूर्वक प्रयोग नगरी जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व पन्छाउने ध्ययले माथिल्लो निकायमा मिसिल पठाउने कार्यले सम्बन्धित सरकारी वकीलको क्षमता र दक्षतामा कमजोरी रहेको प्रतित हुन्छ । यो विषयमा उच्च सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखले विशेष सजगता अवलम्बन गर्नु पर्ने देखिएको छ । टिक्नै नसक्ने अवस्थामा पनि पुनरावेदन तथा दो.पा. गर्ने प्रवृत्तिले सरकारी मुद्दाको असफलताको प्रतिशत बढाउने, सम्बन्धित पक्षलाई हैरानी हुने र अनावश्यक रूपमा कार्यबोझ समेत बढ्न जाने हुँदा सरकारी वकीलहरूले यो विषयलाई गम्भीरतापूर्वक र जिम्मेवाररूपमा आत्ममूल्यांकन गरी पुनरावलोकन गर्नु पर्ने देखिएको छ । यो विषयमा उच्च सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखहरूसँग छलफल गर्न एक कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ । त्यसको पूर्व तयारीको कार्य भैरहेको व्यहोरा पनि यहाँहरूलाई जानकारी गराउन चाहन्छु ।
९. सबै सरकारी वकील कार्यालयहरूले गत वर्षको कार्य सम्पादनको वार्षिक प्रतिवेदन साउन १५ गतेभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा प्राप्त हुने गरी पठाउनु हुनेछ । यसका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट यस अघि नै सबै सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई अनुरोध गरिसकिएको छ । वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्दा

तथ्यांकको वस्तुगत प्रस्तुति गर्नु हुनेछ । यो प्रतिवेदनले हाम्रो कार्य सम्पादनको अवस्थाका साथसाथै सिंगो फौजदारी न्याय प्रशासनको प्रतिविम्ब देखाउने हुँदा यहाँहरूले वार्षिक प्रतिवेदन तयारीमा जिम्मेवार अधिकारीहरू विशेष गरी कार्यालय प्रमुख स्वयम् सक्रिय रहनु होला ।

१०. मिसिलको अभिलेख व्यवस्थापन सरकारी वकील कार्यालयले प्राथमिकतापूर्वक सुधार गर्नु पर्ने विषय हो । कतिपय सरकारी वकील कार्यालयबाट प्राप्त हुने मिसिलमा कागजात सिलसिलेवार रुपमा नराखिएको एवम् फैसला पछि बकपत्रको प्रतिलिपि राखिएको समेत देखिएको छ । कार्य क्षमतामा नै प्रश्न उठ्ने खालका यसप्रकारका कार्यहरू दोहोरिन नदिन विशेष सावधानी अपनाउनु हुनेछ । खास गरी कार्यबोझ बढी भएका सरकारी वकील कार्यालयहरूबाट समयमा मिसिल प्राप्त हुन नसक्दा बाध्यतावश पटक पटक पेशी स्थगन गर्नुपर्ने अवस्थाको सिर्जना भएको छ । यस्ता कार्यले न्याय सम्पादन प्रक्रिया ढिलो हुन जान्छ भने हाम्रो कार्य सम्पादनको अवस्थाप्रति पनि नकारात्मक सन्देश प्रवाह गर्दछ । यसलाई सँधै समस्याको विषयको रुपमा मात्र कायम राखीराख्नु हुँदैन । आफ्नो कार्यालयको अभिलेख व्यवस्थापन अद्यावधिकरुपमा राख्ने एवम् कार्य सम्पन्न भइसकेका मिसिलहरूको समुचित व्यवस्थापन गर्ने, निर्णय कितावहरूलाई सुरक्षित गर्ने जस्ता विषयमा यहाँहरूले आवश्यक सुधार गर्नु हुनेछ ।
११. सरकारी वकील कार्यालयबाट पेशी स्थगन गर्ने कार्यलाई अपवादको रुपमा मात्र अभ्यास गर्नु पर्दछ । पेशी स्थगन गर्ने कार्यले कुनै सकारात्मक सन्देश दिँदैन । पेशी हटाएको विवरणलाई अभिलेखबद्ध गर्नु हुनेछ । **पेशी हटाउने सरकारी वकीलको नाम, पेशी हटाएको संख्या र पेशी हटाउनु पर्ने कारण खुलाई मासिक प्रतिवेदनका साथमा पठाउनु हुनेछ ।** जिल्ला तहमा पेशी स्थगनको विषयलाई उच्च सरकारी वकील कार्यालयबाट अनुगमन गर्नु हुनेछ ।
१२. सरकारी वकील कार्यालयहरू सीमित स्रोतबाट सञ्चालन गर्नु पर्ने बाध्यात्मक अवस्था रहेकोले उपलब्ध स्रोत, साधनको उच्चतम प्रयोग गरी कार्य सम्पादन गर्न सकिने सीप विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता छ । सरकारी वकील कार्यालयका लागि विनियोजित वार्षिक बजेटबाट वर्षभरि कार्यालय सञ्चालन गर्नु पर्ने तर्फ यहाँहरू परिचित नै हुनुहुन्छ । आर्थिक अनुशासनसँग निष्ठाको सम्बन्ध पनि गाँसिएको हुन्छ । कार्यालयमा उपलब्ध स्रोतको समुचित प्रयोग गर्दै व्यवस्थापकीय कुशलता प्रदर्शन गर्नु हुनेछ । सानातिना विषयमा अनुशासनमा बस्न नसक्नेलाई विशेष जिम्मेवारी दिन पनि सकिँदैन । नेतृत्वको यो विवशता यहाँहरूले राम्ररी बुझिदिनु हुनेछ ।
१३. कार्यालयको सवारी साधनको प्रयोगका लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट पटक पटक परिपत्र गरिएको छ । यद्यपि यो विषय स्वयम् आफ्नै अग्रसरतामा परिपालना हुनु पर्ने हो । माथिल्लो कार्यालयको अनुमति विना सवारी साधन लिई कार्यक्षेत्र छोड्ने कार्यलाई कुनै पनि अवस्थामा असल अभ्यासको रुपमा मान्न सकिँदैन । सरकारी सवारी साधनको प्रयोग र परिचालनमा सुनिने अनावश्यक गुनासा र टिप्पणीहरू सहज र स्वभाविक हुँदैनन् । धेरै मेहनतपूर्वक सरकारी वकील कार्यालयहरूमा सवारी साधनको व्यवस्था गरिएको व्यहोरा यहाँहरूलाई अवगत नै छ । कतिपय सरकारी वकीलहरूले सवारी साधनको प्रयोग र व्यवस्थापनमा यथेष्ट ध्यान नदिएको भन्ने सूचनाहरू प्राप्त भएका छन् । केही कार्यालयका सवारी साधनको आवरणबाटै त्यसको उचित जतन नभएको भन्ने चित्रित हुन्छ । यस्तो अवस्थालाई सदासयतापूर्वक व्यवहार गर्न कठिन हुन जान्छ । धेरैजसो सरकारी वकील कार्यालयका सवारी साधनको नविकरण गर्ने तथा वीमाको रकम बुझाउने विषयमा पनि कमजोरी देखिएको छ । यस्तो अवस्था सिर्जना नगरिदिनु हुन म सबैमा सादर अनुरोध गर्दछु । र, यस्ता कार्यबाट हुने सरकारी नोक्सानी सम्बन्धित पदाधिकारीले व्यहोर्नु पर्ने अवस्थाको सिर्जना हुने व्यहोरा यहाँहरूलाई स्मरण गराउन चाहन्छु ।

१४. सरकारी वकील र कर्मचारीहरुको हाजिरी व्यवस्थापनलाई औपचारिकताको रूपमा नलिई यसलाई अनिवार्यरूपमा पालना गर्नु पर्ने अनुशासनको रूपमा लिन समेत म आग्रह गर्दछु । उच्च सरकारी वकील कार्यालयले आफ्नो र मातहतको कार्यालयको प्रशासन तथा व्यवस्थापनको सुपरिवेक्षणमा थप सक्रियता देखाउनु होला । उच्च सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसँग समन्वय गरी विदा एवम् काजको व्यवस्थापन गर्नुहोला । यसरी समन्वय गर्दा सम्भव भएसम्म विद्युतीय माध्यमबाट सम्पर्क गर्नु होला ।
१५. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट जारी भएको सरकारी वकील तथा कर्मचारीको आचार संहिताको पालनामा सबैले विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ । आचार संहिताको कार्यान्वयनको अवस्थाको बारेमा सबै सरकारी वकील कार्यालयले कर्मचारी बैठक बसी समीक्षा गर्ने र त्यसको जानकारी महान्यायाधिवक्ता कार्यालयलाई गराउनु हुनेछ । उच्च सरकारी वकील कार्यालयले विशेषरूपमा यो विषयलाई अनुगमन गर्नु हुनेछ । सरकारी वकील र यहाँ कार्यरत कर्मचारीको सामाजिक र निजी व्यवहारले पनि संस्थागत आचरण भल्काउने हुँदा सबैबाट पद सुहाउदो आचरण हुने नै छ ।
१६. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको दोस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना कार्यान्वयनको चौथो वर्ष पूरा भएको छ । योजनाले प्रक्षेपण गरेका धेरै कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका छन् । योजना कार्यान्वयनको मध्यावधि मूल्यांकनबाट पनि सकारात्मक संकेत देखिएको छ । यो चार वर्षको अवधिमा भौतिक पूर्वाधार निर्माण, जनशक्तिको क्षमता विकास, सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमणको दृष्टिले विगतको तुलनामा प्रशस्त काम भएका छन् । तुलनात्मक तथ्यांकबाट पनि यो देखिएको छ । योजना कार्यान्वयनमा यहाँहरुले विगतमा देखाउनु भएको अग्रसरताका लागि म यहाँहरु सबैप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । माननीय महान्यायाधिवक्ता श्री अग्नि प्रसाद खरेलज्यूको विशेष अग्रसरतामा धेरै उपलब्धिहरु हासिल भएका छन् । वहाँको मार्गदर्शनका लागि म माननीय महान्यायाधिवक्ताज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । हाम्रा यी प्रयास र हामीले प्राप्त गरेका अवसरको सार्थकता हाम्रा काम कारवाहीमा हुने सुधारबाट मात्र स्थापित हुन्छन् । त्यसैले कार्य सम्पादनमा सुधार गरी नतिजाबाट सकारात्मक सन्देश दिन यहाँहरु क्रियाशील हुनु हुनेछ ।
१७. योजनाबद्ध रूपमा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्नका लागि वार्षिक कार्यान्वयन योजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ । यहाँहरु सबैले यस्तो योजना तयार गरी पठाउनु भएकै छ । तर सो कार्यान्वयन योजनाको कार्यान्वयनका लागि हामी सबैले थप मेहनत गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । सीमित स्रोतबाट पनि प्रसस्त सुधारका कार्यहरु गर्न सकिन्छ । कतिपय सुधारका कार्य सम्पन्न गर्नका लागि स्रोतभन्दा पनि इच्छाशक्तिको आवश्यकता पर्दछ । त्यसैले जिम्मेवारी ग्रहण गरी वार्षिक कार्यान्वयन योजनालाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न यहाँहरु क्रियाशील हुनु हुनेछ । यो विषयलाई यहाँहरुको वैयक्तिक मूल्यांकनमा समेत आवद्ध गरिने छ । **प्रत्येक सरकारी वकील कार्यालयले र प्रत्येक सरकारी वकील तथा कर्मचारीले सकारात्मक र भन्नालायक कम्तिमा एउटा नयाँ र सुधारको काम गर्न यहाँहरूसँग आग्रह गर्दछु ।** यहाँहरुले गर्नु भएका यस्ता सुधारका प्रयत्नहरुका आधारमा जिम्मेवारी दिँदा समेत विचार गरिने छ ।
१८. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय सरकारी वकीलहरुको क्षमता विकासका लागि निरन्तर सक्रिय रहेको छ । व्यावसायिकता विकासका लागि ज्ञान, सीप र दक्षताको विकासका साथै सकारात्मक दृष्टिकोण समेत आवश्यक पर्दछ । जटिल परिवेशमा अनेकन असहज परिस्थितिका बावजुद पनि हरसम्भव प्रयत्न गरी क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन भैरहेका छन् । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट भएको यो प्रयासले केवल सहजीकरण सम्म गर्ने हो । यहाँहरुको रुचि, चाहना, अग्रसरता, थप अध्ययन र खोजमूलक कार्यबाट नै व्यावसायिकता विकास हुन सक्दछ । व्यावसायिक क्षमता एकातर्फ संस्थागत सम्पत्ति हो भने अर्को तर्फ यहाँहरुको निजी सम्पत्ति पनि हो । तसर्थ एउटा बलियो सरकारी वकीलको रूपमा प्रस्तुत हुनका लागि स्वप्नदर्शी रहरसँगै क्षमता

विकासका लागि अध्ययनशीलताको आवश्यकत पर्दछ । विभिन्न कार्यक्रमहरुमा यहाँहरुले देखाउनु भएको सहभागिताका लागि धन्यवाद ज्ञापन गर्दै आगामी वर्ष पनि अझ बढी उत्साहका साथ सहभागी हुनु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

१९. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सरकारी वकील कार्यालयका काम कारवाहीलाई विद्युतीय प्रणालीमा आबद्ध गर्नका लागि इ-एटर्नी कार्यक्रम अन्तर्गत सुधारका विभिन्न उपायहरु अवलम्बन गरेको छ । यद्यपि कार्य सम्पादनमा नतिजा देखाउनका लागि कुनै एक कार्यालय वा एक्लो व्यक्तिको प्रयासले मात्र संभव हुँदैन । संस्थागत उपलब्धिका लागि सामुहिक प्रयास र सक्रिय सहभागिताको आवश्यकता पर्दछ । निर्माण गरिएका सफ्टवेयरमा आशातित विवरण ईन्ट्री गर्ने कार्यमा देखिएको उदासिनताले लक्षित उपलब्धि हासिल हुन सकेको छैन । कार्य सम्पादनलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाउन अब विद्युतीय प्रणालीमा आबद्ध हुनुको अर्को विकल्प छैन । कार्यबोझ कम भएका सरकारी वकील कार्यालयहरुले पनि आफ्नो कार्यालयको मुद्दाको सी. एम. एस. ईन्ट्री गर्ने गराउने कार्यमा देखाएको न्यून सहभागिताले केही प्रश्न उठाएको छ । प्रश्न या त क्षमतामा या त अग्रसरतामा नै उठ्ने हो । कार्यबोझ बढी भएका कार्यालयहरुमा पनि विगतको तुलनामा जनशक्ति थप भएको छ तर सो अनुरूप कार्य सम्पादनमा परिवर्तन देखाउन थप अग्रसरता आवश्यक छ । खास गरी नेतृत्वमा रहनु भएका सरकारी वकीलहरुलाई म यो परिदृश्यको संकेत गरिरहेको छु । आफ्नो जिम्मेवारीको कार्य सम्पन्न गर्ने विषयमा कुनै पनि बाहनाबाजी नगरी सफल अभ्यासका लागि सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्न यहाँहरु क्रियाशील हुनु हुनेछ भन्ने आशा गरिएको छ । सकारात्मक काम गर्नेको सकारात्मक मूल्यांकन हुने विश्वास यहाँहरु सबैमा दिलाउन चाहन्छु ।
२०. सरकारी वकील कार्यालयहरुको भवन निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतापूर्वक अगाडि बढाइएको छ । नयाँ निर्माण भएका भवनको स्याहार सम्हार र व्यवस्थापनमा यहाँहरुले प्रतिस्पर्धा गरिदिनु होला । अरुको कारणले समस्या परेको भनी दोष पन्छाएर आफू ओभानो हुने परम्परागत अभ्यास अब पुरानो भैसकेको छ । भवन निर्माणका लागि प्राप्त भएको स्रोतको उच्चतम परिचालन गरी उपलब्धि हासिल गर्नु पर्नेछ र सो कार्यमा आर्थिक अनुशासनको कठोरतापूर्वक पालना गरिनु पर्दछ । प्राप्त स्रोतको उपयोग समयमा नै गर्ने, सम्भव भएसम्मको मितव्ययिता अवलम्बन गर्ने, कन्टेन्जेन्सीको रकम औचित्यपूर्ण कार्यमा खर्च गर्ने, खर्च नहुने बजेट समयमा नै फिर्ता गर्ने जस्ता कार्यमा यहाँहरुको सकारात्मक भूमिका रहेको छ । तर केही कार्यालयहरुले अन्तिम समयसम्म रकम खर्च नगरी अन्यत्र सार्न नसकिने समयमा खर्च गर्न नसक्ने जानकारी दिने अभ्यास यसपटक पनि दोहोरिएको छ । यो अवस्था आउन नदिनका लागि वार्षिक कार्यतालिका तयार गरी निर्धारित समयभित्रै कार्य सम्पादन गर्न सक्ने गरी रणनीतिक रुपमा क्रियाशील हुनका लागि अनुरोध गर्दछु । भवन निर्माणको क्रममा खर्च गर्न सकिने कन्टेन्जेन्सी रकमको सही सदुपयोग गर्न, निर्माण प्रक्रियाको प्रगतिको समानुपातिकतामा सो रकम खर्च गर्न र खर्चको विवरण स्पष्ट देखिने गरी राख्नका लागि समेत म भवन निर्माण भैरहेका कार्यालयका प्रमुखहरुलाई अनुरोध गर्दछु ।
२१. सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण र सदुपयोगमा यहाँहरुको थप अग्रसरता आवश्यक देखिएको छ । सरकारी सम्पत्तिलाई आफ्नै सम्पत्ति सरह हिफाजत र संरक्षण गर्ने संस्कारको थालनीका लागि म विनम्रतापूर्वक अनुरोध गर्दछु । धेरै सरकारी वकील कार्यालयहरुको जिन्सी व्यवस्थापनको पक्ष कमजोर देखिएको छ । वार्षिक रुपमा जिन्सी निरीक्षण गरी लिलाम गर्नु पर्ने सामग्रीहरु वर्षेनी लिलामको प्रक्रियामा लगी कार्यालयको जिन्सी अभिलेख अध्यावधिक गर्नु हुनेछ । चालु हालतमा नभएका सवारी साधनलाई पनि सोही अनुसार प्राथमिकतापूर्वक व्यवस्थापन गर्ने, सरुवा भएका कर्मचारीबाट बरबुभारथ गराउने विषयलाई पनि प्रभावकारी रुपमा

कार्यान्वयनमा ल्याउने, पुस्तकालयको अभिलेख व्यवस्थापन गरी अध्यावधिक गर्ने दिशामा यहाँहरूको यथेष्ट ध्यान पुग्नु आवश्यक छ ।

२२. कार्य सम्पादनको क्रममा आउने समस्याको निकाशाका लागि जिल्ला सरकारी वकील कार्यालयले सम्बन्धित उच्च सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखसँग समन्वय गर्नु हुनेछ । जिल्ला तहबाट सिधै महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा निकाशा माग गर्ने अभ्यासमा सुधार ल्याउनु पर्ने देखिएको छ । उच्च सरकारी वकील कार्यालयका प्रमुखले पनि आफ्नो प्रादेशिक क्षेत्राधिकारभित्रका सरकारी वकील कार्यालयको समस्याको सम्बोधन गर्न र कार्य सम्पादनको निरन्तर सुपरिवेक्षण गर्ने अभ्यासलाई अझ सशक्तरूपले विकास गर्नु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
२३. सरकारी वकील तथा कर्मचारीहरूको सरुवालाई एउटा प्रणालीमा राखेर कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । सरुवाजस्ता विषयमा कुनै पनि प्रभावको प्रयोगलाई स्वभाविक मान्न सकिदैन । यहाँहरूको कार्य सम्पादनको स्तर र संस्थागत आवश्यकताका आधारमा जिम्मेवारी पुनरावलोकन हुने हुँदा यहाँहरूले निर्धक्क भएर कार्य सम्पादन गर्नु हुनेछ । राम्रो काम गर्नेको मूल्यांकन गर्ने धेरै आधारहरू छन् । सबैको मूल्याङ्कन बस्तुगत आधारमा हुने र सोही बमोजिम उपयुक्त जिम्मेवारी प्रदान गरिने कुरामा म यहाँहरूलाई विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।
२४. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र सरकारी वकील कार्यालयहरूलाई बेरुजु मुक्त कार्यालयको रूपमा विकास गर्ने अभियानका साथ काम गर्न म सबैलाई आग्रह गर्दछु । विगतका बेरुजु फर्छ्यौटलाई कार्यालय प्रमुख आफैले अग्रसरता लिनु होला । बेरुजु तिर्नु पर्ने देखिएमा यथाशक्य छिटो सो कार्य सम्पन्न गर्नु होला । बेरुजु बाँकी देखिएका सरकारी वकील तथा कर्मचारीहरूलाई पुरस्कार समेतका प्रोत्साहनका अवसरहरू प्रदान गर्न र विशेष जिम्मेवारी दिन सकिदैन भन्ने विषयमा यहाँहरू परिचित नै हुनुहुन्छ ।
२५. समूहगत रूपमा छलफल गरी कार्य सम्पादनमा सहभागितामूलक व्यवस्थापनको मान्यतालाई कार्यान्वयनमा ल्याउने, आफूले गरेको कामको उत्तरदायित्व बहन गर्न प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताको विकास गर्ने, कार्यालयको सरसफाइ तथा परिसरको व्यवस्थापन लगायतका विषयहरूमा समेत यहाँहरूको यथेष्ट ध्यान पुग्ने छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
२६. अन्त्यमा, हामी सबै कानून र व्यवस्था कायम गरी शान्तिपूर्ण समाजको निर्माण गर्ने राज्यको उद्देश्य पूरा गर्न स्थापना गरिएको निकायमा क्रियाशील रहेका छौं । आफू कार्यरत रहेको संस्थाको उद्देश्य हासिल गर्नु नै हाम्रो साझा लक्ष्य हो । निरासा, कुण्ठा र गुनासो मात्र होइन, आशा, आत्मविश्वास, इमान्दारिता र कठोर मेहनत नै संस्थागत र व्यक्तिगत प्रगतिका आधारस्थम्भ हुन् । आफूलाई मात्र अवसर प्राप्त होस्, न्याय प्राप्त होस्, सुविधा प्राप्त होस्, अधिकार प्राप्त होस् भन्ने तिष्णा र आफ्नो मात्र सजिलो र सुविस्ता खोज्ने प्रवृत्तिले अरुलाई अन्याय परिरहेको हुन्छ भन्ने कुरामा यहाँहरूको ध्यान जाने नै छ । आफू रचनात्मक कार्यमा क्रियाशील रहन र संस्थाले गरेका सिर्जनशील काममा सहभागी हुन म सबैमा आग्रह गर्दछु । आफ्नो स्वार्थलाई पन्छाएर संस्थागत स्वार्थमा सबैको सक्रिय योगदान रहे मात्र संस्थाले अपेक्षित लक्ष्य हासिल गर्न सक्दछ, जसको फल सबैलाई प्राप्त हुन जान्छ । जानी जानी वा बदनियतपूर्वक गरिएका कार्यहरू कुनै पनि अवस्थामा क्षम्य हुँदैनन् तर इमान्दारितापूर्वक गरिएका कामको संरक्षण स्वयं कानूनबाट नै गरिएकोले निर्धक्क भै कार्यसम्पादनमा अग्रसर हुनु म अनुरोध गर्दछु । संस्थागत उद्देश्य प्राप्तिका लागि सहभागितामूलक रूपमा कार्यसम्पादन गर्नु पर्दछ, भन्ने मेरो अटल विश्वास रहेको छ । यसका लागि सबैको रचनात्मक सल्लाह, सुझाव र क्रियाशीलताको अपेक्षा गर्दै सधै यहाँहरूको साथ र सहयोग रहने छ भन्ने विश्वास प्रकट गर्दछु । धन्यवाद ।